

um skyldusparnað.

Flm.: Björn Pálsson.

1. Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta semja á þessu ári frumvarp til laga um skyldusparnað. Skyldutryggingar í lögboðnum lífeyrissjóðum félaga í stéttarfélögum og bænda skulu afnumdar, en hliðstæðri fjárhæð og iðgjöldum nemur varið í skyldusparnað. Allir launþegar skulu greiða 10% af dagvinnukaupi sínu, en atvinnurekendur 7% af nettótekjum á aldurstímabili 30—65 ára, og skulu atvinnurekendur standa skil á greiðslum, enda greiði þeir hluta af skyldusparnaði launþega, svipað og þeir greiða nú iðgjöld til lífeyrissjóða.
2. Stofna skal trygginga- eða skyldusparnaðarbanka. Hlutverk hans skal vera að annast geymslu, útlán og verðtryggingu á því fé, sem myndast við skyldusparnaðinn. Hver íslenskur ríkisborgari, sem fé greiðir, skal eiga bók, þar sem innstæða og vextir eru innfærð. Innstæður skulu undanþegar skatti og árleg framlög til skyldusparnaðar einnig. Útlánnum bankans skal haga þannig, að þau verði innstæðueigendum og þjóðarheildinni að sem mestum notum.
3. Innstæður skulu endurgreiddar innstæðueigendum eftir ákveðnum reglum, og skal miða við það, að efnahagsafkoma þeirra verði tryggð eftir 65 ára aldur. Þegar innstæðueigandi deyr, skal innstæða hans erfast eins og aðrar eignir og greiðast til erfingja, ef þeir óska þess.
4. Ákveða skal í frumvarpinu, hvernig með það fé skuli fara, sem er nú í vörslu lögboðinna lífeyrissjóða, og þess gætt, að það megi verða raunverulegum eigendum að sem mestum og hagkvæmustum notum.

Greinargerð.

10% af dagvinnukaupi félaga í stéttarfélögum og bænda er nú lagt í lögboðna lífeyrissjóði. Ég athugaði í fyrra, hve mikil fjárhæð þetta mundi verða 1974, og áleit, að það mundi nema allt að 3 milljörðum. Laun hafa hækkað verulega síðan og fólki fjölgað, þannig að líklegt er, að iðgjöld til lögboðinna lífeyrissjóða nemi allt að 4 milljörðum árið 1975. Kerfið er ranglátt, verkamaður þarf að greiða iðgjald frá 16 ára aldri til 67 ára, bændur frá 20 ára aldri til 67 ára. Opinberir starfsmenn og sjómenn greiða eigi iðgjöld nema í 30—35 ár. Sé reiknað með 10% vöxtum og vaxtavöxtum, nær þrefaldast upphæð heildariðgjalda á fjórða áratug, hvað þá á fimmta áratug. Hjón, sem greiða iðgjöld af 600 þús. kr. dagvinnutekjum árlega í 40 ár, hafa greitt með 10% vöxtum og vaxtavöxtum 29 millj. 211 þús. kr. Einstaklingur, sem greiðir iðgjöld af 330 þús. kr. dagvinnutekjum, hefur greitt eftir 40 ár með hliðstæðum vöxtum ca. 16 milljónir. Skólafólk fær 4% endurgreitt, ef það óskar, 6% hirðir sjóðurinn. Annar hvor maður er dauður, áður en hann fær nokkuð að ráði greitt úr þessum sjóðum. Takmörkuð lán munu menn geta fengið, en vextir af slíkum lánnum eru nú 11—12%. Það eru háir vextir af eigin fé, þótt vera megi, að hagur sé að því að taka slík lán, sé varanleg verðbólga ráðandi. Ljóst er því, að hinar lögboðnu lífeyristryggingar skaða þá, sem tryggðir eru, um stórar fjárhæðir. Sé gert ráð fyrir, að lögboðin iðgjöld nemi 4 milljörðum á ári, verður sú upphæð að 10 árum liðnum orðin ca. 60 milljarðar með vöxtum og vaxtavöxtum. Iðgjöld eru nú geymd og ávöxtuð í allt að 30 sjóðum. Ég veit eigi til, að verulegt eftirlit sé með rekstri þessara sjóða eða útlánastarfsemi þeirra. Eftir 2—3 áratugi eiga þessir sjóðir, miðað við óbreytt kerfi, verulegan hluta af eignum þjóðarinnar, nema gengis- og verðbreytingar geri sjóðina verðlitla. Enginn, sem ég

hef talað við, sem hefur yfirsýn yfir þjóðarbúskapinn, álitur þetta fyrirkomulag hagkvæmt eða viturlegt til frambúðar. Hitt kunna að vera skiptar skoðanir um, hverju eigi að breyta.

Ég flutti þingsályktunartillögu á síðasta þingi um endurskoðun á tryggingakerfinu. Þar benti ég á, hve tryggingakerfi okkar er margþætt, ranglátt og óviturlegt. Ég benti enn fremur á, að með því að breyta því og gera það einfalt, svipað og er í Noregi og Svíþjóð, gætum við lækkað ríkisútgjöld um svipaða fjárhæð og iðgjöld lífeyrissjóða nema. Í 4. lið þingsályktunartillögunnar gat ég þess, að ef álitid væri ógerlegt að afnema iðgjöld til lögboðinna lífeyrissjóða til öflunar lánsfjár, væri hagkvæmara að afla lánsfjár með skyldusparnaði. Verðlag hefur hækkað og dýrtid aukist hjá okkur. Rekstrarfjárbörf einstaklinga og fyrirtækja hefur því vaxid mjög mikið. Sparifé hefur eigi aukist að sama skapi, því að flestir reyna að koma peningum sínum í einhver verðmæti af ótta við, að verðgildi þeirra minnki að öðrum kosti. Þessi ótti hefur skapað eyðsluæði, og við blasir tilfinnanlegur rekstrarfjárskortur. Ég álit því, að eins og nú horfir sé skyldusparnaður óhjákvæmilegur fyrir þjóðarheild og einstaklinga. Lögboðna lífeyrissjóði á því að afnema, en verja hliðstæðri fjárhæð og iðgjöldum nemur í skyldusparnað. Sérstakur banki ætti að annast geymslu og ávöxtun slíks fjár. Hver einstaklingur ætti sína skyldusparnaðarbók, þar sem vextir og innlög væru færð inn. Fjármuni þessa þyrfti að verðtryggja a. m. k. að einhverju leyti og haga útlánun þannig, að þeir megi verða eigendum og þjóðinni í heild að sem mestum notum. Innstæður þarf svo að endurgreiða eftir vissum reglum, t. d. eftir 65 ára aldur, þannig að enginn þyrfti að kvíða fjárskorti í ellinni. Andist innstæðueigandi, á innstæða hans að erfast hliðstætt og aðrar eignir. Skyldusparnaðartímabilið þarf að vera jafnt hjá öllum stéttum, t. d. frá 30 ára til 65 ára aldurs. Skyldusparnaður sá, sem nú er hjá ungu fólki, gæti verið óbreyttur, en visst árábil, þegar fólk væri að stofna heimili, mætti vera án sparnaðarskyldu. Þetta fyrirkomulag hefur marga kosti umfram það kerfi, sem nú er, og skulu þessir nefndir:

1. Banki sá, sem fengi skyldusparnaðarfé til geymslu og útlána, yrði langstærsti banki þjóðarinnar eftir fá ár og gæti bætt úr rekstrarfjárskorti einstaklinga, fyrirtækja og stofnlánasjóða að verulegu leyti. Má í því sambandi benda á, að sparifjárinnstæður Landsbankans og Útvegsbankans eru samtals nálægt 10 milljörðum, en það er minni fjárhæð en safnast í iðgjöldum til lífeyrissjóða á þremur árum.
2. Eftirlit ætti að geta verið betra og notkun innstæðufjár hagkvæmara í banka-kerfi en í mörgum eftirlitslitlum sjóðum.
3. Enginn er féfléttur, þar sem hver einstaklingur ætti sína verðtryggðu innstæðu, sem hann fengi endurgreidda eftir ákveðnum reglum, og eftirstöðvar erfðust. Einnig væri það ranglæti afnumið, sem nú er, að iðgjöld til lífeyrissjóða séu greidd um mislangt árábil.
4. Slíkur skyldusparnaður mundi nema á 30—35 ára tímabili 100—150 milljörðum. Væri slíkur skyldusparnaður verðtryggður að einhverju eða öllu leyti, gæti það dregið úr því braski og eyðsluæði, sem nú er ríkjandi. Víst er, að slíkur skyldusparnaður mundi treysta efnahag einstaklinga og þjóðarheildarinnar og skapa efnahagslegt öryggi.